

A NUKLEÁRIS MEDICINA MÓDSZEREI AZ ONKOLÓGIAI DIAGNOSZTIKÁBAN

Szilvási István
SE Nukleáris Medicina
Tanszéki Csoport

2010/2011

TUMORSZCINTIGRÁFIA

Nem-specifikus

tumorokban általában, de nem csak ott

Specifikus

csak bizonyos tumorokban és csak ott

dúsuló radiofarmakonnal

I. NEM-SPECIFIKUS MÓDSZEREK

Csontszcintigráfia: metastasis
Gallium szcintigráfia
Sestamibi – tetrofosmin szcintigráfia

....

F-18-deoxiglükóz
F-18-etil-tirozin
F-18-deoxi-L-timidin
F-18-etil-cholin

....

GALLIUM-67 szcintigráfia

- Lactoferrin
- Transferrin
- Egyéb tényezők

- Nem-specifikus (gyulladásokban is dúsul!)
- Klinikumban csak a lymphomák re-stagingjére hasznos
- De az FDG-PET ott kiváltja, mert gyorsabb, pontosabb

Tc-99m-sestamibi (és -tetrofosmin)

Sejtdús élő szövet kimutatása (myocardium!)
Mitochondriumokhoz kötődik

Onkológiai indikációk:

- Mellékpajzsmirigy szcintigráfia (adenoma)
- Szcintimammográfia (dense emlő, implantátum?)
- Multidrug resistencia !

FDG – PET F-18-2-deoxi-fluoro glükóz

A PET sikere az FDG molekulának köszönhető!
Oka: a tumorsejtek glükózfelhasználása fokozott
Warburg 1929

Az onkológiában költség-hatékony „megéri”: biztosító
fizeti, mert: kicsiny metastasisok kimutatása
tumor-nem tumor elkülönítése

A terápiás tervet az esetek 1/3-ban megváltoztatja.
Elkerülhető a költséges terápia
a felesleges műtét

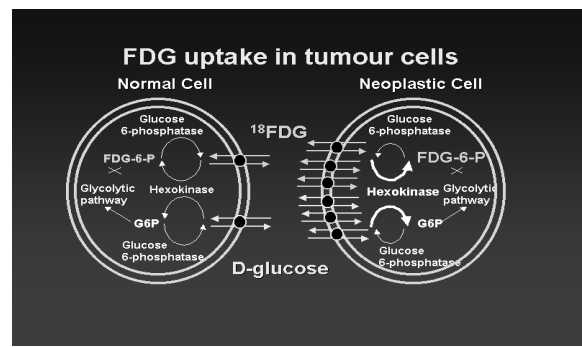
AZ FDG

A XX. század molekulája!
A legfontosabb molekuláris imaging eljárás

Alkalmazás: 85-90 %-a: onkológia,
+ neuropszichiátria, kardiológia, gyulladás

Nem specifikus
Nem cukoranyagcsere, „csak” glükózfelvétel

Glükóz - FDG tumorban GLUT és hexokináz nő

MIÉRT A F-18?

- A biomolekulákat pozitronsugárzó radionuklidokkal (C-11, N-13, O-15, F-18) jelöljük előállításuk ciklotronban
- A glükóz F-18-cal jól jelölhető
- A F-18 szállítható (110 perces fizikai felezési idő)
- Egy ciklotron több PET-et lát el

AZ FDG-PET ELŐNYEI a klinikum számára

- Korábban, mint a morfológia (radiológia)
- Ha a morfológia kétséges (heg, nekrozis?)
- Teljes-test képalkotás
- 5-7 mSv a sugárterhelés
- Nincs kémiai (mellék)hatás
femto-picomoláris az anyagmennyiség

Az FDG-PET GONDJAI

- Nem minden tumor akkumulálja nem dúsul: vese, prostata, hólyag, ...
- Nem minden regio vizsgálható jól agyban fiziológiásan, vesén át ürül ...
- Nem minden potencális indikáció vizsgált
- Halmozódhat gyulladásos folyamatokban is

A PET ELVI INDIKÁCIÓI AZ ONKOLÓGIÁBAN

"Rutin" indikációk

- Tumor? (radiológiai képlet)
- Staging/Restaging
- Terápiás hatás
- Recidiva-recurrens
- Primer tumor keresés
- Terápiás válasz előjelzése

Ígéretes indikációk

- Dignitás
- Sugárterápia megtervezése
- Guiding biopsy
- Új gyógyszerek tervezése

TUMORFÉLESEGEK (CMS)

- Szoliter pulmonális kerekárnyék
- NSCLC
- Colorectalis carcinoma
- Malignus lymphoma
- Oesophagus carcinoma
- Melanoma malignum
- *Primer tumor keresés*
- Fej-nyakrák
- Pajzsmirigy carcinoma
- Emlőcarcinoma
- Méhnyak carcinoma
- Agytumor

PET/CT !!! (a PET/CT a jó PET!)

A CT szerepe:

- Low dose CT:
Anatómiai lokalizáció
Sugárgyengülés korrekció
- Diagnosztikai CT (sugárterhelés)

$$1 + 1 = 3$$

FDG - PET Diagnosztikai hasznosság

- Szoliter pulmonális kerekárnyék
- Pancreas térfoglaló folyamat (?)
- Malignus lymphomában kemoterápia utáni reziduum

FDG - PET Hasznosság stagingben

- Oesophagus carcinoma
- Mamma carcinoma
- Fej-nyak carcinoma
- Tüdő carcinoma
- Malignus lymphoma

FDG - PET Hasznosság re-stagingben

- Pajzsmirigy carcinoma recidiva
- Colorectalis carcinoma
- Fej-nyak carcinoma
- Tüdő carcinoma
- Malignus lymphoma

FDG - PET Hasznosság a radio-/kemoterápia követésére

- Hodgkin lymphoma
- High-grade non-Hodgkin lymphoma
- Colorectalis carcinoma
- .....

EGYÉB F-18 radiofarmakonok

F-18
F-18-cholin
F-18-DOPA
F-18-FET
F-18-FLT
F-18-MISO
és még sokan mások

F-18-fluoro-3'-deoxy-L-timidin: FLT

PROLIFERÁCIÓS MARKER (DNS replikáció)

Bizonyos tumorokban
pl. pancreas, glioma, sarcoma
Gyulladásban nem !

Terápiás válasz !!

F-18-fluoro-metil-cholin (FCH) sejtmembrán szintézis

Prostata
recurrens tumor
nyirokcsomó metasztázis

Glioma

F-18-fluoro-etil-tirozin (FET) aktiv transzport a sejtmembránba

Low-grade glioma
Tumor-gyulladás diff.dg.
Sugárterápia tervezés

F-18-DOPA (dihidroxifenilalanin) decarboxilálódva sejt vesiculákban

GEP
NET
MTC

Parkinson

PATHOPHYSIOLÓGIA molekuláris folyamatok

Angiogenesis	RGD
Hypoxia	misonidazol
Apoptosis	annecin
MDR	sestamibi
stb.	

ŐRSZEMNYIROKCSOMÓ szcintigráfia

- Nyirokutakon terjedő tumorok
- Az ELSŐ nyirokcsomó
- Negatív prediktív értéke 95 % felett.

- Mammatumor
- Melanoma malignum
- Egyebek

- Intraoperatív gamma-szondák

II. SPECIFIKUS MÓDSZEREK

- ANYAGCSERE
Tc-99m-minodiacetátok (IDA-k): FNH
I-131 (123, 124) Nátrium jodid: pajzsmirigyák
I-131-norcholesterol: mellékvesekéreg adenoma
I-123 (-131)-MIBG: pheo, neuroblastoma, GEP...
F-18-DOPA: pheo, carcinoid, stb.
- IMMUNSZCINTIGRÁFIA: tumorantigének
prostata specifikus membrán antigén
colorectalis carcinoma: CEA, TAG-72
ovariumcarcinoma: TAG-72
- RECEPTROSCINTIGRÁFIA: sejtfelszíni receptorok
somatostatin analogok: GEP, carcinoid, NET...
ösztrogén
sok egyéb

I-131-norcholesterol mellékvesekéreg szcintigráfia

Mellékvesekéreg hyperfunkció
differenciáldg. Ritkán.

Incidentaloma !

I-123-, I-131-, (I-124-) - MIBG

- Noradrenalin analóg
- Presynapticus adrenerg receptorban
- Reuptake 1, oxigénigényes
- GYÓGYSZEREK !

- Pheochromocytoma
- Neuroblastoma
- MTC

I-123-, I-131 – MIBG pheochromocytomában

- NEM DIAGNÓZIS !
- Preoperatív lokalizáció
- Egykor a 10 %-os betegség !
ectopiás, multiplex, recidiva, malignus

- De: öröklődő MEN2 szindrómák

SOMATOSTATIN RECEPTOR szcintigráfia

- Carcinoid (sens., spec. 95 %)
- Gastroenteropancreaticus endokrin tumorok
gastrinoma, glucagonoma, VIPoma, stb.
- Pheochromocytoma
- MTC

- OctreoScan (In-111-pentetreotid)!
- Tc-99m-depreotid
- Ga-68-DOTATOC, -DOTATATE)

EGYÉB RECEPTOROK

- VIP, CCK, GRH, bombesin, neurotensin
- Ösztradiol
- stb.

- Ga-68 PET !

(A PEPTID-RECEPTOR RADIOTERÁPIA ELŐTT!)
(Y-90-, Lu-177- jelzett somatostatin analogok)

IMMUNSCINTIGRÁFIA

Tumorantigének elleni antitestek

- Prostatacc.
PSMA kismedencei nyirokcsomók
- Colorectalis cc.
CEA, TAG72 recidiva
- Ovarium cc.
TAG72 peritoneális metastasis

Radioimmunterápia (RIT) !

*Anti-CD20 (B-sejtes recidiv, resists low-grade NHL)
ibritumomab Y-90 Zevalin
tositumomab I-131 Bexxar*

MOLEKULÁRIS IMAGNG PROBE-OK TÍPUSAI

Enzim – alapú

I-131

FDG, FET, FET, FLT, DOPA,..

Receptor – alapú

OctreoScan, ...

D2 receptor

Antigén – alapú radioimmunszcintigráfia

Depozitum – alapú (beta-amyloid)

TÁVLATOK I.

- Apoptosis   Annexin V, ML
- Angiogenesis   VEGF, integrin
- Hypoxia   misonidazol, FMISO
- MDR   sestamibi
- ....

TÁVLATOK II.

Génállomány leképezése

F-18 oligonukleotidok („nukleáris”)

komplementer bázispárok

onkogének ábrázolása, lokalizálása

a mRNS antisense könnyebb

legkönnyebb a protein-termék kimutatása

(antigén, receptor, enzim, transporter)

Génexpresszió leképezése

(génterápia - riporter gén)

pl. HSV-Tk co-expressziója révén, ami

pl. F-18-deoxitimiddel kimutatható